

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

ЗАВДАННЯ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**для виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни
«Організація служби і підготовки»
здобувачами вищої освіти
заочної форми навчання
освітній ступінь «бакалавр»
спеціальність 261 «Пожежна безпека»**

Організація служби і підготовки: завдання і методичні рекомендації для виконання контрольної роботи / В. М. Покалюк, М. Б. Григор'ян – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2023. – 12 с.

Укладачі:

Віктор ПОКАЛЮК кандидат педагогічних наук, доцент начальник кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт підполковник служби цивільного захисту

Микола ГРИГОР'ЯН кандидат технічних наук доцент кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт підполковник служби цивільного захисту

Рецензент:

Артем БИЧЕНКО кандидат технічних наук, доцент начальник кафедри техніки та засобів цивільного захисту полковник служби цивільного захисту

Завдання і методичні рекомендації розроблені відповідно до програми навчальної дисципліни «Організація служби і підготовки» та розраховані на надання допомоги студентам заочної форми навчання під час виконання контрольної роботи.

Затверджено на засіданні кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт протокол № _____ від «_____» _____ 2023 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ПОРЯДКУ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	7
2. ВИБІР ВАРІАНТУ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	8
3. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ І ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ (ЗАЛІКУ)	9
4. ЛІТЕРАТУРА.....	11
ДОДАТКИ.....	

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДСНС України – Державна служба України з надзвичайних ситуацій

ЗВО ЦЗ – заклад вищої освіти цивільного захисту

ВО – вища освіта

КГП – керівник гасіння пожежі

МОН – Міністерство освіти та науки України

НОД – начальник оперативної дільниці

НС – надзвичайна ситуація

НТ – начальник тилу

НШ – начальник штабу

ОД – оперативна дільниця

ОКР – освітньо-кваліфікаційний рівень

ОКХ – освітньо-кваліфікаційна характеристика

ОКЦ – оперативно-координаційний центр

ОПП – освітньо-професійні програми

ОРС ЦЗ – Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту

ОТХ – оперативно-тактична характеристика

ПТО – професійна (професійно-технічна) освіта

ПРП – пожежно-рятувальний підрозділ

ЗПТО – заклад професійної (професійно-технічної освіти)

ПТНЗ – професійно-технічні навчальні заклади

ПТН – професійно-технічне навчання

ПТО – професійна (професійно-технічна) освіта

ЦЗ – цивільний захист

ВСТУП

Ця контрольна робота є одним із етапів вивчення навчальної дисципліни «Організація служби і підготовки».

Метою вивчення дисципліни «Організація служби і підготовки» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних умінь щодо організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в підрозділах Оперативно-рятувальної служби ДСНС України.

Завдання:

- вивчення керівних документів щодо організації діяльності Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України;
- формування теоретичних знань щодо організації внутрішньої, гарнізонної, караульної служб в органах управління і підрозділах ОРС ЦЗ та організації професійної підготовки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів;
- оволодіння практичними навичками складання проектів наказів, доручень, інших документів щодо організації гарнізонної та караульної служб в пожежно-рятувальних підрозділах та органах управління ОРС ЦЗ;
- вдосконалення організаційних якостей та командних умінь майбутніх фахівців з пожежної безпеки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання щодо:

- законодавчих та нормативно-правових актів України, вимог наказів, статутів, настанов та інших керівних документів щодо діяльності ОРС ЦЗ;
- організаційної структури ОРС ЦЗ ДСНС України, гарнізонів та пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ;
- організації служби чергових караулів пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ;
- особливостей організації служби чергових караулів, що охороняють об'єкти на договірних засадах;
- організації гарнізонної служби в органах управління та підрозділах ОРС ЦЗ;
- порядку взаємодії підрозділів ОРС ЦЗ з іншими силами цивільного захисту;
- організації реагування на надзвичайні ситуації органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ;
- методики підготовки та проведення занять з особовим складом чергових караулів пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ;
- критеріїв оцінювання рівня підготовки особового складу;

уміння:

- складати, заповнювати та контролювати документи за формами обліку оперативно-службової діяльності;
- організовувати караульну службу в пожежно-рятувальних підрозділах ОРС ЦЗ;
- практично виконувати обов'язки начальника караулу;
- розробляти планувальну і методичну документацію для проведення занять зі службової підготовки;
- проводити заняття із службової підготовки з особовим складом караулу.

комунікація:

К08. Здатність працювати як в команді, так і автономно.

автономія та відповідальність:

К23. Здатність прогнозувати обстановку в разі виникнення пожежі, визначати основні питання організації пожежогасіння, приймати рішення щодо дій пожежно-рятувального підрозділу в умовах ліквідації пожежі.

К25. Здатність обґрунтовано винаходити рішення щодо дій з гасіння пожеж, рятування та евакуювання людей під час пожежі та проведенні інших пожежно-рятувальних робіт.

К28. Здатність організовувати експлуатацію аварійно-рятувальної, протипожежної, спеціальної техніки, засобів зв'язку, обладнання димовидалення та пожежно-технічного оснащення.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

PH07. Аналізувати пожежну небезпеку і рівень протипожежного захисту технологічних апаратів і обладнання; оцінювати наявні системи протипожежного захисту технологічних процесів; визначати технічні засоби та заходи для запобігання вибухів та пожеж у технологічних процесах.

PH15. Організовувати вивчення оперативно-тактичної характеристики району виїзду пожежно-рятувального підрозділу; розробляти плани пожежогасіння; виконувати розрахунок сил та засобів для ліквідації пожеж та їх наслідків; організовувати розвідку пожежі та моніторинг обстановки на пожежі; взаємодіяти з іншими пожежно-рятувальними підрозділами, службами району та об'єктів, що залучаються до ліквідування пожежі; організовувати зв'язок та забезпечувати взаємний обмін інформацією з залученими силами.

PH22. Застосовувати невербальні методи спілкування; здійснювати пошук нової інформації; навчати працівників об'єкту і населення з питань забезпечення пожежної безпеки; проводити заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.

Викладання дисципліни передбачає проведення лекційних, практичних, консультативних занять. Певна частина програмного матеріалу має бути засвоєна в процесі самостійної роботи.

З метою встановлення якості засвоєння навчального матеріалу, ступеня відповідності умінь та навичок цілям і завданням навчальної дисципліни використовується поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється на лекціях та практичних заняттях з метою перевірки рівня засвоєння студентами тем навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ПОРЯДКУ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота як важлива форма навчального процесу має навчати майбутніх фахівців самостійно узагальнювати і викладати літературні джерела, знаходити правильні рішення для практичних ситуацій. Мета контрольної роботи – сприяти закріпленню і поглибленню знань майбутніх фахівців у процесі дослідження, аналізу та узагальнення результатів вивчення основних тем навчальної дисципліни.

Контрольна робота з дисципліни «Організація служби і підготовки» виконується студентами заочної форми навчання за індивідуальним комплексом завдань, які передбачають опрацювання відповідних теоретичних питань.

Підготовка контрольної роботи включає такі етапи:

- отримання варіанта контрольної роботи (Таблиця №1, Таблиця №2);
- огляд літератури за темою роботи;
- виконання основної частини;
- написання і оформлення контрольної роботи (титульна сторінка оформлюється за зразком (додаток А);
- подання роботи на перевірку та її доопрацювання (у разі необхідності).

В роботі повинні бути посилання на відповідні законодавчо-нормативні акти та літературу.

У процесі написання контрольної роботи слід дотримуватися таких вимог: змістовність і конкретність викладання, завершеність викладення кожної думки, виключення повторів тощо.

Контрольна робота повинна мати чітку й логічну структуру та оформлюється друкованим способом на аркушах формату А4 (210 × 297мм), шрифт – Times New Roman; кегль – 14; абзац – 12,5 мм; інтервал – 1,5; поля: всі – 20 мм. Нумерація сторінок роботи починається з титульного аркуша і повинна бути наскрізною: перша сторінка – титульний аркуш, друга сторінка – зміст і т.д. Нумерують сторінки арабськими цифрами у правому верхньому куті. На титульному аркуші та змісті нумерація не ставиться.

Структурні елементи «ЗМІСТ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ» не нумерують, а їх назви правлять за

заголовки структурних елементів. Заголовки структурних елементів роботи і заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і подавати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

2. ВИБІР ВАРІАНТУ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Завдання до контрольної роботи включає 3 теоретичні питання щодо порядку, особливостей та процесу організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в підрозділах ОРС ЦЗ ДСНС України.

Номери теоретичних питань визначаються двома останніми цифрами номеру залікової книжки (таблиця №1).

Таблиця № 1

Номери теоретичних питань

		Остання цифра номера залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра номера залікової книжки	0	11,38, 60	12,39, 59	13,40, 58	14,41, 57	15,42, 56	16,43, 55	17,44, 10	18,45, 9	19,46, 8	20,47, 7
	1	21,48, 6	22,49, 5	23,50, 4	24,51, 3	25,52, 2	26,53, 62	27,54, 61	28,38, 60	29,39, 59	30,40, 58
	2	31,41, 57	32,42, 56	33,43, 55	34,44, 10	35,45, 9	36,46, 8	37,47, 7	11,48, 6	12,49, 5	13,50, 4
	3	14,61, 3	15,62, 2	16,63, 62	17,64, 61	18,38, 65	19,39, 56	20,40, 67	21,41, 68	22,42, 69	23,43, 70
	4	24,44, 10	25,45, 9	26,46, 8	27,47, 5	28,48, 5	29,49, 5	30,71, 4	31,72, 3	32,52, 2	33,53, 62
	5	34,54, 61	35,38, 60	36,39, 59	37,40, 58	11,54, 57	12,41, 56	13,42, 55	14,43, 10	15,44, 9	16,45, 8
	6	17,46, 7	18,47, 6	19,48, 5	20,49, 4	21,50, 3	22,51, 2	23,52, 62	24,53, 61	25,54, 60	26,38, 59
	7	27,39, 61	28,40, 62	29,41, 63	30,42, 64	31,43, 10	32,44, 9	33,45, 8	34,46, 7	35,47, 6	36,48, 5
	8	37,49, 4	11,65, 3	12,66, 2	13,67, 62	14,68, 61	15,54, 69	16,38, 70	17,39, 71	18,40, 72	19,41, 56
	9	20,42, 55	21,43, 10	22,44, 9	23,45, 8	24,46, 7	25,47, 6	26,48, 5	27,49, 4	28,70, 3	29,71, 2

Наприклад, якщо номер залікової книжки 879, то номер варіанту – 79. За таблицею визначаємо номери теоретичних питань - № 36, № 48, №5.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОТРОЛЬНОЇ РОБОТИ І ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ (ЗАЛІКУ)

1. ДСНС України: основні завдання та її структура.
2. ОРС ЦЗ ДСНС України: основні завдання та її структура.
3. Завдання, повноваження та права ОРС ЦЗ ДСНС України.
4. Організація управління та діяльності ОРС ЦЗ ДСНС України.
5. Організація роботи відомчої пожежної охорони щодо гасіння пожеж, рятування людей та надання допомоги у ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха.
6. Організація роботи місцевої пожежної охорони щодо гасіння пожеж, рятування людей та надання допомоги у ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха.
7. Організація роботи добровільної пожежної охорони щодо гасіння пожеж, рятування людей та надання допомоги у ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха.
8. Структура професійної підготовки особового складу органів управління і підрозділів ОРС ЦЗ та завдання.
9. Галузева система підготовки фахівців для органів і підрозділів цивільного захисту.
10. Первинна професійна підготовка фахівців ОКР «кваліфікований робітник» для підрозділів цивільного захисту.
11. Структура та завдання післядипломної освіти особового складу в системі ДСНС України.
12. Підвищення кваліфікації особового складу органів управління і підрозділів ОРС ЦЗ.
13. Перепідготовка особового складу органів управління і підрозділів ОРС ЦЗ.
14. Спеціалізація особового складу органів управління і підрозділів ОРС ЦЗ.
15. Стажування особового складу органів управління і підрозділів ОРС ЦЗ.
16. Службова підготовка в органах і підрозділах ОРС ЦЗ: мета, завдання, структура.
17. Види службової підготовки в органах і підрозділах ОРС ЦЗ.
18. Планування службової підготовки в органах і підрозділах ОРС ЦЗ.
19. Облік та звітність у системі службової підготовки в органах і підрозділах ОРС ЦЗ.
20. Проведення занять із службової підготовки в пожежно-рятувальному підрозділі ОРС ЦЗ.
21. Навчально-тренувальна база для проведення занять із службової підготовки.
22. Контроль за станом службової підготовки.
23. Організація підсумкової перевірки та підбиття підсумків службової підготовки.
24. Планування роботи в системі ДСНС України: види планів, періодичність їх складання.
25. Планування роботи в територіальних органах ДСНС.
26. Організація діловодства в пожежно-рятувальному підрозділі ОРС ЦЗ.
27. Організація документообігу та виконання документів в пожежно-рятувальному підрозділі ОРС ЦЗ.
28. Внутрішня служба в органах управління та підрозділах ОРС ЦЗ: організація та контроль за її станом.
29. Караульна служба в пожежно-рятувальному підрозділі ОРС ЦЗ та її завдання.
30. Посадові особи караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ та їх обов'язки.
31. Обов'язки начальника караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ загальні.
32. Обов'язки начальника першого караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ.
33. Обов'язки начальника другого караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ.
34. Обов'язки начальника третього караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ.
35. Обов'язки начальника четвертого караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ.
36. Організація служби чергових караулів в пожежно-рятувальному підрозділі ОРС ЦЗ.
37. Документи служби пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ.
38. Документи служби начальника караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ.
39. Порядок зміни караулів у пожежно-рятувальному підрозділі ОРС ЦЗ.

40. Внутрішній порядок у караулі та розпорядок дня.
41. Розміщення особового складу у підрозділах на час чергування.
42. Утримання приміщень пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ.
43. Обов'язки начальника караулу, який заступає на чергування.
44. Обов'язки начальника караулу, який здає чергування.
45. Організація роботи начальника караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ щодо охорони праці.
46. Організація роботи начальника караулу пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ щодо охорони праці: адміністративно-громадський контроль I, II ступеня.
47. Внутрішній наряд караулу, права та обов'язки осіб, які несуть службу у внутрішньому наряді.
48. Дії караулу за сигналом "ТРИВОГА".
49. Допуск осіб у службові приміщення пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ.
50. Перевірка внутрішньої та караульної служб у пожежно-рятувальному підрозділі ОРС ЦЗ.
51. Особливості організації караульної служби в підрозділах ОРС ЦЗ, що охороняють об'єкти на договірній основі.
52. Постова служба в підрозділах ОРС ЦЗ, що охороняють об'єкти на договірній основі.
53. Служба в дозорах в підрозділах ОРС ЦЗ, що охороняють об'єкти на договірній основі.
54. Перевірка чергових караулів та несення служби постовими і дозорними у підрозділах, що охороняють об'єкти на договірній основі.
55. Гарнізонна служба: її завдання та служби, що створюються у гарнізонах ОРС ЦЗ.
56. Посадові особи гарнізону ОРС ЦЗ, їх обов'язки та відповідальність.
57. Розклад виїзду підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ.
58. План залучення сил та засобів для гасіння пожеж та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
59. Основні документи служби гарнізону ОРС ЦЗ.
60. Перевірка гарнізонної служби.
61. Поняття оперативної обстановки в гарнізоні, її основні елементи.
62. Організація гарнізонної служби в особливих умовах.
63. Оперативні групи гарнізону ОРС ЦЗ.
64. Структура наказу щодо переведення органів управління та підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ на посилений режим несення служби.
65. Організація взаємодії підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ із спеціалізованими службами цивільного захисту, інструкції взаємодії.
66. План взаємодії щодо надання взаємної допомоги під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та гасіння пожеж.
67. Система управління у надзвичайних ситуаціях.
68. Оперативне реагування на надзвичайні ситуації органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ.
69. Переведення органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ у режим підвищеної готовності та у режим надзвичайної ситуації.
70. Організація роботи Мобільної оперативної групи територіального органу управління ДСНС України.
71. Організація роботи пересувного пункту управління.
72. Залучення додаткових сил і засобів ОРС ЦЗ з метою реагування на надзвичайні ситуації.

4. Рекомендована література

Базова

1. Наказ МО України 29.09.2014 р. №685 Про затвердження Положення про пожежну безпеку в системі Міністерства оборони України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1537-14#Text>.
2. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI. (2012). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Наказ МВС України від 3.07.2014 №631 «Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій». Режим доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/357149__357214
4. Наказ МВС України від 10.02.2022 № 116 «Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах та підрозділах Державної служби України з надзвичайних ситуацій». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0534-22#Text>.
5. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж (затв. наказом МВС України № 340 від 26.04.2018р.). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0802-18#Text>.
6. Наказ ДСНС України від 5.12.2018 № 707 «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників у сфері цивільного захисту України». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0707388-18#Text>
7. Наказ МВС України від 26.05.2020 р. № 412 «Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0496-20#Text>
8. Наказ МВС України від 15.06.2017 № 511 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0835-17#Text>
9. Наказ МВС України від 20.11.2015 № 1470 «Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1528-15#Text>
10. Наказ ДСНС України від 01.01.21 р. №1 "Про затвердження інструкцій та типових інструкцій з діловодства". Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/nakazi-z-osnovnoyi-diyalnosti/118902>.
11. Наказ ДСНС України 28.11.2017 № 640 «Про затвердження Порядку щодо організації планування роботи у системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF#Text>

12. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України (затв. наказом МНС України № 312 від 07.05.2007р.). Режим доступу: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/slugbova_pidgotovka/normativno_pra_vovi_akti_nakazi/PRAVIL_Ohor-Pr_MNS.pdf.

Допоміжна література

1. Організація служби і підготовки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів : навч. посіб. / О. Є. Безуглов та ін. – Х. : НУЗЦУ, 2012. – 436 с.
2. Реагування на надзвичайні ситуації : навч. посіб. / О. Г. Барило та ін. – К.: Вид-во: «Бланк-Прес», 2014. – 210 с.
3. Аналітична довідка про пожежі та їх наслідки в Україні за 12 місяців 2022 року: Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту. Режим доступу: <https://idundcz.dsns.gov.ua/>
4. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації в Україні, що сталися упродовж 2022 року: Державна служба України з надзвичайних. Режим доступу: dsns.gov.ua.

Інформаційні ресурси

Банк методичних і навчальних матеріалів ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України <http://chipb.ddns.net/library/>.

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.

2. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>.

3. Рада національної безпеки і оборони України. Режим доступу: <https://www.rnbo.gov.ua/>.

Уповноважений Верховної ради України з прав людини. Режим доступу: <https://www.ombudsman.gov.ua/>.

Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua>.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Нормативна база. Режим доступу: <https://www.dsns.gov.ua/>.

Національний університет цивільного захисту України. Режим доступу: <https://nuczu.edu.ua/ukr/>.

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту. Режим доступу: <https://idundcz.dsns.gov.ua>.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Режим доступу: <https://ldubgd.edu.ua/>.

Про охорону праці. Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-ХІІ. Документ 2694-ХІІ. Режим доступу: [//zakon.rada.gov.ua/](https://zakon.rada.gov.ua/).